

Hegel k Zénónovi

PHV3Z1: Hegel četba

Georg Wilhelm Friedrich Hegel

- **Georg Wilhelm Friedrich Hegel** (1770-1831), nejvýznamnější filosof v Německu v první polovině 19. století.
- Čelný představitel německého idealismu.
- Studium teologie, později univerzitní pedagog (Jena, Heidelberg, Berlin).
- Hegelovým specifickým filosofickým diskurzem byl idealistický nomismus, protože věřil, že:
  - všechny stránky světa a dějin jsou aspektem jediného principu, a že
  - skutečná realita spočívá v nemateriální rovině, tedy v duchovní rovině.
- Duch světa se neustále vyvíjí a my jsme jen jedním z jeho mnoha aspektů (osobnosti, události, politika, ...).
- Duch aspekty vnímá, poznává a jaksi vstřebává do sebe, tím dochází k jeho zdokonalování - pokroku a vývoji. Tento proces je u Hegela chápán jako dialektika.
- Teze – Antiteze – Syntéza → neustálé směřování k vyšší syntéze.
- Dialektika - vývoj ducha od nevědění směrem k sebeuvědomění a zároveň je nástrojem pro naše vnímání světa.

Obrázek č.1

Zénón z Eleje

- **Zénón z Eleje** (cca 490- cca 425 př.n.l.) byl stoupencem Elejské školy na jihu dnešní Itálie.
- Žák a přítel samotného Parmenida, zakladatele Elejské školy.
- Považován za zakladatele dialektiky, kdy jako první začal používat právě v dialektice tzv. důkaz sporem.
- V dialektické metodě ke vstupnímu předpokladu (hypotéze) totiž pomocí poukázání na nepřipustné či nemožné důsledky vždy vyvrátil tvrzení a tím i předpoklady protistrany.
- Zénón byl známý pro své aporie (řecky α πορία– nesnáz, otázka k diskusi). Podle některých dochovaných zpráv jich za svůj život vypracoval až čtyřicet. Dochovaných je ale podstatně menší počet.
- Zénón tedy evidentně upřednostňoval rozumové poznávání před smyslovým vnímáním.

Hlavní Hegelovy aspekty ve výkladu Zénóna

- Objektivní dialektika jako nástroj poznání
- Filosofie a její vymezení vůči náboženství
- Vývoj filosofického systému v antickém Řecku jako paralela teze - antiteze - syntéza
- Smyslové poznávání vůči rozumovému poznání
- Absolutno a konkrétno ve filosofii

Hegelův výklad vývoje antické filosofie

- Hegelovo rozdělení řecké filosofie na tři základní periody

- Primárně předsokratci - teze

- Filosofické školy vrcholného helénistického období - antiteze

- Novoplatonismus - syntéza ... počátek dalšího cyklu ve vývoji

↓
Součást vývoje světového ducha

Interpretace aporií - úvod

- Vyvrácení pohybu na základě nekonečného dělení času na stále menší poloviny zbývajících úseků
- Rychlonohý Achilles (dnes známější jako Achilles a želva) – rychleji se pohybující předmět nikdy nemůže dostihnout pomalejší předmět, pokud má pomalejší náskok při startu pohybu.
- Letící šíp – pohyb vnímaný našimi smysly se vyvrací tím, že pokud letí šíp, je v každém okamžiku sledování v klidu, a tedy se nepohybuje.
- Aporie proti sobě se vzájemně pohybujících předmětů - paradox pohybu v myšlence, kdy poloviční doba pohybu prvního tělesa se u druhého tělesa má rovnat dvojnásobku času pohybu.

Interpretace aporií - Hegelův pohled

- V kontextu Hegelovské filosofie platí o Zénónových úvahách
  - že co je pro Zénóna začátek vstupních úvah do aporií,
  - to je Hegelem nazýváno jako rozvažování a abstraktní pravda (velmi subjektivní pravda).
  - co je pro Zénóna jako myšlenkový výstup aporie,
  - to je Hegelem nazýváno jako rozumové poznání a konkrétní idea směřující k objektivní pravdě.
- Svobodné uvažování směřuje k hlubokému poznání - nutné pro pochopení a tedy i pro rozvoj ducha světa.
- Takovým svobodným, a až radikálním, uvažováním jsou Hegelem u Zénóna chápané aporie.
- Začíná z vnějších podnětů (v tomto případě i smyslových) – pokračuje vlastním myšlením uvnitř nás samých - kladení protikladů k původním podnětům.

Interpretace aporií - závěry

- Hegel nemá zcela souhlasné stanovisko s eleatskými závěry u aporií.
- V záznamu přednášky Hegela k Zénónovi je ale patrné, že:
- Hegel souhlasně oceňuje postup jeho dialektické analýzy prostoru a času a tím předložení možných rozporů v pohybu.
- Použití protikladných myšlenek pro vymezení (nikoli reálné popření) pohybu. V tomto lze spatřit paralelu k Hegelově kladení protikladů jako teze – antiteze.
- Dělení prostoru a času u aporií = interpretace, která odpovídá i Hegelově pojetí těchto dvou entit - můžeme prostor vidět jako kontinuální nebo naopak dělitelný na nekonečný počet bodů.

Zdroje

- Obrázky:
- [č.1 https://cs.wikipedia.org/wiki/Georg_Wilhelm_Friedrich_Hegel#/media/Soubor:G.W.F._Hegel_\(by_Sichling,_after_Sebbers\).jpg](https://cs.wikipedia.org/wiki/Georg_Wilhelm_Friedrich_Hegel#/media/Soubor:G.W.F._Hegel_(by_Sichling,_after_Sebbers).jpg)
- [č.2 https://cs.wikipedia.org/wiki/Zénón_z_Eleje#/media/Soubor:Zeno_of_Elea_Tibaldi_or_Carducci_Escorial.jpg](https://cs.wikipedia.org/wiki/Zénón_z_Eleje#/media/Soubor:Zeno_of_Elea_Tibaldi_or_Carducci_Escorial.jpg)

- Použitá literatura:
- HEGEL G.F.W.: *Dějiny filosofie*. Přeložili Josef Cibulka, Milan Sobotka. Vydání první. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1961.
- PLATÓN: *Parmenidés*. Přeložil František Novotný. Vydání čtvrté. Praha: OIKOYMENH, 2010. ISBN 978-80-7298-163-2.

„Mějte odvahu mýlit se!“

G.W.F. Hegel

